

Risto Nevanlinna
ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Eriävä mielipide kaupunkisuunnittelulautakunnan 14.4.2021 tekemään päätökseen Pohjois- ja Keski-Espoon yleiskaavasta.

Yleisiä perusteluja eriävälle mielipiteelle

Yleiskaavaehdotus ei pysty lautakunnan hyväksymässä muodossa vastaamaan Espoon tavoitteeseen saavuttaa hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Yleiskaavaehdotus ei myöskään vastaa Espoon ilmasto-ohjelman tavoitteita.

Lautakunnan enemmistön tekemät päätökset johtavat liikkumistarpeen lisääntymiseen ja henkilöautoliikenteen kasvuun aikana, jolloin liikenteen päästöjä pitäisi pystyä vähentämään merkittävästi. Lisäksi lautakunnan enemmistön tekemät päätökset edistävät kaupunki- ja yhdyskuntarakenteen haitallista hajautumista ja vaikeuttavat luontoarvojen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Yleiskaavaehdotus ei lautakunnan päättämässä muodossa ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen.

Uudenmaan ELY-keskuksen kaavaehdotuksesta antaman lausunnon mukaan yleiskaavaehdotus toistaa voimassa olevien vanhentuneiden yleiskaavojen ratkaisuja varsinkin laajojen pientaloalueiden osalta, ja lautakunnan tekemät päätökset ovat entisestään heikentäneet kaavaratkaisua näiltä osin. Yleiskaavaehdotuksessa esitetty hyvin laajamittainen pientalorakentamisen lisääminen ei vastaa kaupungin asettamia tavoitteita hiilineutraaliuden saavuttamisesta tai liikenteen päästöjen vähentämisestä. Ratkaisu on omiaan myös kasvattamaan infrarakentamisen kustannuksia asukasta kohden. Lisäksi tapa, jolla asutusta on lisätty, ei palvele nykyisten eikä tulevien asukkaiden tarpeita, sillä hajauttava rakennustapa ei tuo asukkaille alueella kaivattuja palveluita eikä mahdollista riittävää joukkoliikennettä.

Liian suuri osa yleiskaavaehdotuksessa osoitetusta rakentamisesta sijoittuu luonto- ja metsäalueille. Luontohaittoja aiheuttavaa rakentamista olisi pitänyt Vihreiden esitysten mukaisesti vähentää. Osoittamalla yleiskaavaehdotuksessa riittävän paljon uusia suojelualueita maakunnallisesti arvokkaiksi arvioituille kohteille olisi voitu joiltain osin kompensoida lisärakentamisen ja siitä seuraavan pirstoutumisen aiheuttamia haittoja vaatelialle luontotyypeille, lajistolle sekä ekologisille yhteyksille.

Lautakunnan 14.4. tekemät päätökset veivät yleiskaavaa entistä vahvemmin suuntaan, joka ei edistä vaan vaikeuttaa mm. ekologisesti ja taloudellisesti kestävä, hyvän kaupunkirakenteen syntymistä.

Yksittäisiä päätöksiä koskevat eriävät mielipiteet

Vihreiden tekemät, äänestyksessä hävinneet esitykset

AME- ja M-alueet

Muutosesitys: Maa- ja metsätalousalueen (M) ja avoimen maisematilan elinkeinoalueen (AME) kaavamääräyksistä poistetaan teksti: ”Alueella sallitaan haja-asutusluontoinen rakentaminen.”

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätös hajauttaa kaupunkirakennetta.

*

AT-alueet

Muutosesitys: Muutetaan kaavakartan kyläalueita siten, että kylien kehittäminen kohdistuu nykyisellään kylän tunnuspiirteet täyttäviin alueisiin ELY-keskuksen lausunnon mukaisesti.

AT-alueita pienennetään Nemlahdesta, Pakankylästä, Hankalahdentien varresta, Ketunkorvesta, Loojärveltä ja Forsbackasta Vihreiden kaupunginhallituksessa 18.5.2020 tekemän esityksen mukaisesti.

Perustelut: ELY-keskuksen lausunnossa todetaan, että kylien osalta kehittämisen tulee kohdistua nykyisellään kylän tunnuspiirteet täyttäviin alueisiin. Lisäksi ELYn mukaan on varmistettava, ettei kaavaratkaisulla hajauteta yhdyskuntarakennetta entisestään. Kaavaehdotus ei täytä yleiskaavan sisältövaatimuksia kylien osalta.

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätös ei täytä yleiskaavan sisältövaatimuksia kyläalueiden osalta ja aiheuttaa kaupunkirakenteen haitallista hajautumista.

*

Keskuspuisto

Muutosesitys: Kaavakarttaan lisätään uusi merkintä: Espoon Keskuspuistoon kuuluva alue. Merkinnällä osoitetaan sellaiset metsäiset alueet tai muut luontoalueet, jotka liittyvät suoraan Keskuspuistoon ja joilla ei ole rakentamisen mahdollistavaa asemakaavaa.

Muutosesitys: Yleiskaavakarttaa muokataan seuraavien kohteiden osalta siten, että asumiselle osoitettu merkintä muutetaan V-merkinnäksi: Keskuspuiston Furubackan metsä, Finnoontien länsipuolen A2-varaus Keskuspuiston kupeessa, Keskuspuiston Riimukallion koillisosan A3-varaus Söderskoginpeltojen koillispuolella, Keskuspuiston Kuurinmetsän luoteisosan etelään ulottuva A3-varaus, Alakallion pohjoisosa, Keskuspuiston Kuurinniitty–Kuurinkallion alueen A3-varaus.

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätös heikentää mahdollisuuksia Keskuspuiston yhtenäiseen metsäalueeseen kuuluvien luontoalueiden virkistyskäyttöön, mahdollistaa Keskuspuistoon toiminnallisesti kuuluvien luontoalueiden nakertamisen ja uhkaa arvokkaita luontokohteita.

*

M-alueet

Muutosesitys: Muutetaan kaavaluonnoksessa V-merkinnällä olleet ja ehdotuksessa M-alueiksi muutetut alueet takaisin V-alueiksi: Brobacka, Nuuksion Pitkäjärven länsipuoli, Forsbacka, Pakankylä–Röylä, Lakistontie, Metsämaa.

Perustelut: Esitys on ympäristölautakunnan lausunnon mukainen.

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätös pienentää virkistysalueita ja heikentää virkistyskäytön mahdollisuuksia.

*

Matalajärven Natura-alueen turvaaminen

Muutosesitys: Kevennetään rakentamista Matalajärven valuma-alueella järven pohjois- ja itäpuolella muuttamalla pohjoispuolella oleva asuntovaltainen alue (A3) kyläalueeksi (AT) sekä itäpuolinen elinkeinoelämän alue (TP) avoimen maisematilan elinkeinoalueeksi (AME) kaupunkisuunnittelulautakunnassa esitetyn pohjaesityksen mukaisesti.

Perustelut: Matalajärvi kuuluu Nuuksion kansallispuistoon ja on kokonaisuudessaan suojeltu. Järven tila on monin tavoin kriittinen eikä kestä lisäkuormitusta.

Kaupunkisuunnittelulautakunta teki 15.4.2020 päätöksellään Matalajärven valuma-alueelle sijoituvia muutoksia, joita ei ole huomioitu Natura-arviossa. Ennen lautakunnan tekemiä muutoksiakin Natura-arviossa todettiin, että yleiskaavaehdotuksella voi olla vaikutusta veden laatuun tai virtaamiin, millä puolestaan voi olla kielteisiä vaikutuksia Matalajärven Natura-alueeseen. Huoli Matalajärvestä on noussut esille myös yleiskaavan muistutuksissa.

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätös uhkaa heikentää Matalajärven tilaa.

*

Myntinmäki (Mynttilä)

Muutosesitys: Myntinmäen keskusmerkintä, asema ja niiden ympärillä olevat A2-alueet poistetaan ja muutetaan virkistysalueeksi (V). Alueen läpi kulkevaksi merkitty pääkatu ja baana poistetaan. A3-alueiden rajaus noudattelee nykyisin voimassa olevan yleiskaavan rajoja.

Perustelut: Mynttilän metsän luontoarvoja ei voida riittävällä varmuudella turvata, mikäli alueelle sijoitetaan uuden lähijunaliikenteen aseman vaatimat 10 000 uutta asukasta. Myntinmäen luontoselvityksessä (Luontotieto Keiron Oy 30.10.2019) alueelta löytyi maakunnallisesti arvokkaita luontokohteita, jotka selvitys suosittaa säilyttämään rakentamattomina. Niiden ympärille tulee jättää myös riittävät suojavyöhykkeet. Myntinmäen kautta kulkee lisäksi ainoa metsäinen ekologinen yhteys, joka yhdistää Espoon Keskuspuiston laajempaan Kirkkonummen–Nuuksion ekologiseen kokonaisuuteen. Suuri määrä uusia asukkaita lisäisi herkän luonnon kulumista myös rakentamattomiksi jätettävillä alueilla. ELY-keskuksen lausunnon mukaan jää epäselväksi, riittääkö yleiskaavaehdotuksessa esitetty tehokkuus (A2-alue) turvaamaan toimivan asemanseudun. ELYn mukaan Myntinmäki jää irralliseksi kasvun kestävä ohjaamisen ja saavutettavuuden näkökulmasta ja on haasteellinen luontoarvojen vuoksi: merkittäviä maakunnallisesti arvokkaita luontoarvokokonaisuuksia jäisi Myntinmäen aseman ja uusien asuinalueiden rakentamisen alle. Lisäksi Liikenneviraston lausunto Myntinmäen aseman toteutumisesta on epäilevä. Siinä suositellaan, että tutkittaisiin myös vaihtoehtoa, jossa koko Mynttilän alue tukeutuisi raideliikenteen sijasta bussiliikenteen varaan. Aikalisän ottaminen Mynttilän aseman suhteen on viisasta. Asemavarauksen tarvetta Espoon keskuksen ja Histan välillä voidaan tarvittaessa tarkastella myöhemmin uudestaan yleiskaavan päivityksen yhteydessä.

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätös ei pysty turvaamaan Myntinmäen erittäin merkittäviä luontoarvoja. Myntinmäen juna-aseman toteutumisesta ei ole takeita, ja mikäli alue rakentuu ilman juna-asemaa, kestävän liikkumisen toteuttaminen on hyvin vaikeaa.

*

Suojelualueet

Muutosesitys: Yleiskaavakarttaan lisätään seuraavat suojelualueet S-merkinnällä (viite Uusimaa-kaava 2050 – Luontoselvityskohteiden maakunnallinen arvo) siten tarkistettuna, että ESA-radan ratakäytävää sekä Kulmakorven-Ämmässuon suojaviheraluetta ei merkitä S-merkinnällä: Järvikylän runsaslahopuustoinen metsä (2,1 ha), Mustapuron jokilaakso (3,0 ha), Karhusuonpuron lehtopurolaakso (1,4 ha), Gumbölen Myllykoski (1,8 ha), Gumbölenniityn lehto (0,9 ha), Blominmäen lehto (1,5 ha), Nupurinjärvi (56,2 ha), Kuusikodin metsä (18,6 ha), Rysshygget (16,9 ha), Kakarlammen suojelualan laajennus.

Perustelut: Yleiskaavaehdotuksessa osoitetaan erittäin suuri määrä uutta asumista luontoalueille, ja arvokkaimpia kohteita suojelemalla tästä aiheutuvaa luontohaittaa voidaan tasata. Huoli luonnonsuojelun tilasta ja POKEn toteutuessa menetettävistä luontoalueista on noussut esille myös muistutuksissa.

Eriävä mielipide:

Kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi aiemmassa käsittelyvaiheessa osan maakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltujen luontokohteiden suojelumerkinnöistä, mutta hylkäsi em. muutosesitykseen kootut. Myös nämä lautakunnan hylkäämät esitykset suojelualueista on uskottavasti ja laajoihin aineistoihin perustuen arvioitu niin arvokkaiksi, että niille olisi pitänyt osoittaa suojelumerkintä. Yleiskaavaehdotuksessa osoitetaan erittäin suuri määrä uutta asumista luontoalueille, ja arvokkaimpia kohteita suojelemalla tästä aiheutuvaa luontohaittaa olisi voitu osaltaan tasata.

*

Virkistysalueet (V-alueet)

Muutosesitys: Asuinalueiden (A2, A3 ja AT) laajuutta rajataan esitetystä ja muutetaan virkistysalueiksi (V) alla lueteltujen kohteiden laidoilla sekä turvataan Oittaaan jokiuoman alkupään luontoarvot yhdistämällä kaksi suojelualuetta muuttamalla jokiuoman kohdalla virkistys-, matkailu- ja vapaa-ajan palvelujen aluetta (P) alueen luontoarvot paremmin turvaavaksi virkistysalueeksi (V):, Bodomin länsipuoli, Brobacka (myös A3-alueen muutos Pitkäjärven rannalla), Ketunkorpi (myös A3:n osalta), Oittaaan jokiuoman alkupää.

Perustelut: Uuden asumisen levittäminen luontoalueille ei edusta kestävästä kaupunkikehitystä ja hajauttaa kaupunkirakennetta. Asumista keskittämällä saadaan ohjattua rakentamisen kehittymistä ensin nykyisten ja tulevien joukkoliikennekäytävien varsille ja siten parannettua alueiden palvelutasoa. Asuinalueiden laajennusta voidaan tarkastella uudestaan sitten, kun yleiskaavaa seuraavan kerran päivitetään.

Esitetyllä muutoksella vastataan Metsähallituksen lausuntoon, jonka mukaan suoraan luonnonsuojelualueisiin rajautuvilla alueilla ei tule kaavoittaa uutta asutusta tai loma-asutusta.

Muutos mahdollistaa joidenkin rakentumattomien rantojen varaamisen yleiseen virkistyskäyttöön tarkemmassa suunnittelussa sekä vähentää rakentamista Nuuksion kansallispuiston lähialueilta.

Yleiskaavan yleismääräysten mukaan mikäli yleiskaavan voimaantullessa kiinteistöllä on asuin- tai lomarakennus, se säilyttää rakennusoikeutensa ja voidaan korvata uudella.

Pitkäjärven eteläpään itärannan A3-aluetta muutetaan rantarakentamisen osalta AT-alueeksi ja supistetaan A3-aluetta siten, että sen ja Hakjärven luonnonsuojelualueen väliin jää riittävän leveä V-alue suojavyöhykkeeksi. Pitkäjärvi on luontoarvoiltaan merkittävä järvi, joka rajautuu myös Nuuksion kansallispuistoon. Ranta-alueen tiivis rakentaminen ei ole perusteltua, sillä se muuttaa luontoympäristöä merkittävästi. Tästä syystä A3-merkintä on tarpeen muuttaa AT-alueeksi rantarakentamisen osalta. Laajentamalla Hakjärven luonnonsuojelualueeseen rajautuvaa V-aluetta voidaan pienentää rakentamisesta aiheutuvia luontohaittoja, vahvistaa suojelualueen asemaa sekä turvata riittävän leveä ulkoilureitti Nuuksion kansallispuiston suuntaan.

Muutosesitys: Muutetaan Nupurintien varren rakentamattomia A3-alueita V-alueiksi: Nupurin ympäristö (ml. Dämman ja Forsbacka).

Perustelut: ELY-keskuksen lausunnon ja voimassa olevan maakuntakaavan valkoisen alueen kehittämismääräyksen mukaan asuminen tulee ohjata kyliin (maakuntakaavan) ja taajamatoimintojen alueille. Uusimaa-kaavan yleiset määräykset ohjaavat sijoittamaan uuden asumisen ensisijaisesti taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeille, keskustoihin tai palvelukeskittymiin. Nupurintien läheisyyteen osoitetut A3-alueet eivät sisälly raideliikenteeseen tukeutuvan asemanseudun rasteriin, eikä niihin kohdistu myöskään rataan liittyvät ajoitusmääräykset. Nupurintien alueet sijoittuvat Uusimaa-kaavassa 2050 osoitetun taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen ulkopuolelle. ELY-keskuksen mukaan Nupurintien ympäristön A3-alueet eivät ole Uusimaa-kaavan 2050 mukaisia. Etenkin jos ne toteutuvat ennen uusia asemanseutuja, ne hajauttavat yhdyskuntarakennetta, eivätkä täytä yleiskaavan sisältövaatimuksia yhdyskuntarakenteen toimivuudesta, taloudellisuudesta ja ekologisesta kestävydestä.

Muutosesitys: Muutetaan V-alueiksi rakentumattomat, kaukana joukkoliikennekäytävästä sijaitsevat ja suojelu- tai Natura-alueiden läheisyydessä olevat Vihdintien pohjoispuolelle jäävät A3-alueet Lahnuksentien ympäristössä.

Perustelut: ELY-keskuksen lausunnon mukaan ne eivät ole Uusimaa-kaavan 2050 mukaisia, eivätkä toteuta yleiskaavan sisältövaatimuksia. Kaukana joukkoliikenteen runkoyhteyksistä sijaitsevat A3-alueet ovat myös ristiriidassa kaavaselostuksen kanssa, jonka mukaan uusi maankäyttö sijoittuu pääasiassa alueille, joilla on hyvä henkilöauton kanssa kilpailukyinen joukkoliikenteen palvelutaso. Yleiskaavan ilmastovaikutusten arvioinnin mukaan maankäyttö vähentää hiilinieluja mm. matalan aluetehokkuuden asuntovaltaisilla A3-alueilla.

Muutosesitys: Liitetään Histan ympäristön rakentumattomat A3- ja A2-alueet asemanseudun ajoitusmääräykseen sekä hillitään kaupunkirakenteen hajautumista ja vahvistetaan viheryhteyksiä muuttamalla A3-alueita V-alueiksi.

Perustelut: ELY-keskuksen lausunnon mukaan on erityisen tärkeä varmistaa, että yhdyskuntarakenteen kokonaan uusi kehittämisen painopiste Histassa toteutuu kestäväällä tavalla rataa tukeutuen ja sen vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, liikenteeseen, talouteen ja ympäristöön ovat positiiviset. Myntinmäen ja Histan ympärille sekä Nupurintien

läheisyyteen osoitetut A3-alueet eivät sisälly raideliikenteeseen tukeutuvan asemanseudun rasteriin, eikä niihin kohdistu myöskään rataan liittyvät ajoitusmääräykset. Nämä alueet sijoittuvat Uusimaa-kaavassa 2050 osoitetun taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen ulkopuolelle. ELY-keskuksen mukaan mainitut A3-alueet eivät ole Uusimaa-kaavan 2050 mukaisia. Etenkin jos ne toteutuvat ennen uusia asemanseutuja, ne hajauttavat yhdyskuntarakennetta, eivät täytä yleiskaavan sisältövaatimuksia yhdyskuntarakenteen toimivuudesta, taloudellisuudesta ja ekologisesta kestävydestä.

Muutosesitys: Vahvistetaan Oittaaan virkistys- ja luontoarvoja muuttamalla Oittaaan virkistysalueen länsireunan vielä rakentumattomia A3-alueita V-alueiksi.

Perustelut: Esitys on ympäristölautakunnan kannan mukainen. Yleiskaavan ilmastovaikutusten arvioinnin mukaan maankäyttö vähentää hiilinieluja mm. matalan aluetehokkuuden asuntovaltaisilla A3-alueilla. Oittaa on suosittu virkistysalue ja sillä on myös suojelupotentiaalia. Myös datakeskushanke vaikuttaa alueen virkistysolosuhteisiin.

Muutosesitys: Viiskorven pohjoisosien läntisimmät, vielä rakentumattomat ja asemakaavoittamattomat, sekä ne A3-alueet, joilla ei ole vireillä asemakaavoitusta, muutetaan V-alueiksi ELY-keskuksen lausunnon mukaisesti.

Perustelut: Nämä ovat ELY-keskuksen lausunnon mukaan erityisen ongelmallisia.

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätökset heikentävät mahdollisuuksia metsien virkistyskäyttöön, uhkaavat arvokkaita luontokohteita ja aiheuttavat haitallista kaupunkirakenteen hajautumista.

*

Virtavedet

Muutosesitys: Palautetaan virtavedet kaavakarttaan.

Perustelut: Kaavakartasta on poistettu luonnosvaiheen jälkeen merkittävästi virtavesiä ja jäljelle on jätetty ainoastaan joet. Keskeiset purot esitetään oikeusvaikutteisina Luontoarvojen verkosto 2050 -liitekartassa. Ympäristölautakunta on lausunut, että virtavedet tulee palauttaa kaavakarttaan. Niiden sijainnin esittäminen on oleellista esimerkiksi vesihuollon suunnittelun kannalta.

Eriävä mielipide:

Lautakunnan päätös ei huomioi riittäväällä tavalla virtavesien merkitystä.